

nieuwe boeken, verslagen e.d.

European Bird Names in ten languages

Van 653 Europese vogelnamen worden in dit handzame boek in het Latijns, Zweeds, Deens, Noors, Fins, Engels, Duits, Frans, Spaans en Nederlands de namen op overzichtelijke wijze vermeld. Voor *Numenius minutus* ontbreekt merkwaardigerwijs de Nederlandse naam Dwergwulp, zo ook voor *Ficedula mugimaki* (Mugimakivliegenvanger), *Ficedula narcissina* (Gele Vliegenvanger of Narcisvliegenvanger), *Selurus aurocapillus* (Goudkopzanger). De namen van de Aleoetenstern, Amerikaanse Roodstaart bevatten drukfoutjes. En voor *Hylocichla mustelina* zou ik liever Boslijster en voor *Guiraca caerulea* liever Blauwe Bisschop vermelden. Voor de boomzanger *Dendroica tigrina* wordt de naam Cape Mayzanger gebezigd. Het is een goed idee dit boekje uit te geven omdat 'Nomina Avium Europaeorum' van Harriet I. Jorgensen (1958) reeds lang was uitverkocht en aan wat aanvulling en verbetering toe was. Roland Sandberg: European Bird Names in ten languages. 131 bladzijden. Anser, Supplement 12 (1983). Lund. Prijs Zw.kr. 60 (inclusief porto- en verzendkosten). Bestellingen door toezending van cheque aan Anser, Ecology Building, S-22362 Lund, Zweden.

De Wereld van de Vogels

Ook dit is weer een boek waarin getracht wordt een beeld te geven van de variatie die er in de vogelwereld voorkomt, een en ander met de nadruk op de families. Van elke familie is een korte beschrijving opgenomen, terwijl per familie een aantal soorten is beschreven en afgebeeld. Per soort zijn dan weer vermeld de verspreiding, het milieu (biotoop) waarin de soort voorkomt en de grootte, waarna een beschrijving van de soort volgt. Sommige Nederlandse namen zijn een duidelijke verbetering ten aanzien van eerder gebruikte namen. De naamsveranderingen zijn evenwel niet altijd juist, zoals bijvoorbeeld de Zwarte Schaarbek in plaats van de Amerikaanse Schaarbek.

Er zijn drie soorten schaarbekken die alle drie zwart zijn. Zij komen echter in drie verschillende gebieden voor namelijk in Amerika, in Afrika en in India, vandaar het onderscheid in de namen Amerikaanse, Afrikaanse en Indische Schaarbek. De naam Zwarte Schaarbek is dan ook zeer verwarrend. De Latijnse naam is overigens *Rhynchops nigra* (bladzijde 65).

Iets dergelijks geldt ook voor de Paradijsvliegenvanger op bladzijde 168. Er zijn ongetwijfeld meer paradijsvliegenvangers en de naam Indische Paradijsvliegenvanger is in dit geval dan ook beslist beter. Zo zijn er nog wel enkele voorbeelden te vinden. Een grote zorgvuldigheid was in dezen zeker op zijn

plaats geweest.

Aan het slot van het boek is een systematisch overzicht van de klasse Aves: Vogels opgenomen, waardoor elke familie eenvoudig terug te vinden moet zijn.

Het boek zal bij geïnteresseerden zeer zeker aftrek vinden en hoewel reeds eerder op de zelfde leest geschoeide vogelboeken zijn verschenen blijkt er toch altijd weer belangstelling voor te bestaan. Zeker bij de vogelaars die hun belangstelling tot ver over de grenzen uitstrekken.

Het geheel maakt een zeer verzorgde indruk. I.C.J. Galbraith & Ph. Whitfield (supervisie): De Wereld van de Vogels 224 bladzijden, veel tekeningen in kleur van Michael Woods, Malcolm Ellis en Keith Brewer. Vertaling Dick Visser. Supervisie L.M.J. van den Bergh (1984). Uitg. Het Spectrum BV, De Meern. Prijs f 39,90.

Ecoscript over de Kokmeeuw

Kortgeleden verscheen een formidabel deel over de Kokmeeuw in de ecoscripten-serie die de Stichting Mondiaal Alternatief uitgeeft. De auteur heeft gegevens uit meer dan vijfhonderd titels verzameld, met specialisten van gedachten gewisseld en gecorrespondeerd en deze op onderwerp uitgesplitst. Hierdoor is een belangrijk, samenvattend werk over de Kokmeeuw verschenen waaruit geïnteresseerden en belanghebbenden gegevens kunnen putten en verder verwezen worden.

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat onder meer het onbeschermd verklaren van de Kokmeeuw door de minister berust op onvolgende gegevens over deze soort. Dank zij dit uitvoerig ecoscript zal het ministerie haar standpunt tegenover de Kokmeeuw ernstig moeten herzien. Het is een knap stukje werk zoveel gegevens bijeen te brengen.

P.L.Th.A. Maréchal (1986): Kokmeeuw (*Larus ridibundus*). Ecoscript 12. 34 N. van de Stichting Mondiaal Alternatief, Zandvoort, project Ecologische en Economische Betekenis van Vogels. 232 bladzijden, vele illustraties (1986). Besteladres Project EEBV, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven. Prijs f 20,- (exclusief verzendkosten).

Andere Ecoscripten van de Stichting Mondiaal Alternatief zijn:

De economische betekenis van vogels 'Meer dan brood alleen' door P.L.Th.A. Maréchal. Tijdens deze studie is het opgevallen dat in ons land weinig onderzoek wordt verricht naar de bepaling van de rol van sommige vogelsoorten als indicator bij verontreiniging. Dat komt dus niet overeen met de door ons land mede opgestelde EG-verplichtingen! De auteur vraagt zich af of dat wellicht de reden is waarom het ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne de basis van de EG-Vogelrichtlijn (bescherming van soorten én van hun biotopen) niet aanwendt om op te treden tegen verzuring.

Het ecoscript bevat 74 bladzijden, veel illustraties en kost f 17,50 (exclusief portokosten). Voor betaling zie boven.

Ecoscript 34 'Ecological Requirements of herons, storks and ibises (*Ciconiiformes*) and Resulting Conservation Problems' door dr. K. Curry-Lindahl, een bekende Zweedse specialist op het gebied van de vogeltrek.

Dit ecoscript is verkrijgbaar door overmaking van f 15,- (inclusief portokosten) op postgirorekening 5 543 774 ten name van Mondiaal Alternatief, project EEBV, postbus 1187, 5602 BD Eindhoven.

Alternatieven voor chemische bestrijding van plagen in de tropen

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen wordt in toenemende mate bekritiseerd, met name ook voor ontwikkelingslanden. Veel multinationals 'dumpen' de meest persistente en gevaarlijke produkten in Derde-Wereldlanden. Dit heeft niet alleen consequenties voor de bevolking aldaar maar ook voor de natuur en het milieu.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is gebleken dat in veel culturen goed werkende bestrijdingsmiddelen tegen insecten en schimmels zijn ontwikkeld uit planten en bomen. In onze tijd word de 'handel en wandel' van multinationals in Derde-Wereldlanden in toenemende mate bekritiseerd en de noodzaak tot meer ecologie met betrekking tot ontwikkelings samenwerking wordt langzaam aan besef.

In dit verband is het merkwaardig dat in dit rijk gedocumenteerd boekwerkje onder andere het werk van Van Latum ontbreekt. Deze onderzoeker heeft de mogelijkheden van de Neemboom bestudeerd bij de ontwikkeling van alternatieve bestrijdingsmiddelen. Wat echter opvalt is het ontbreken van de vogels. Dit verschijnsel is overigens symptomatisch voor het gehele gebeuren in het alternatieve circuit.

Althans zeker voor dat deel dat zich met land- en tuinbouw bezighoudt. Op zichzelf is het een veeg teken, want het geeft aan dat deze mensen zich niet bewust zijn van de consequenties, zowel in positieve als in negatieve zin.

Dit is niet alleen betreurenswaardig maar ook onjuist. In Zuid- en Midden-Amerika worden papegaaien en parkieten vergiftigd op de schrale maïsveldjes, in grote delen van Afrika worden Zwartmaskerroodbekwevers massaal vergiftigd, watervogels en steltlopers worden er vervolgd en in Zuidoost-Azië heeft de boerenbevolking te maken met de zogenaamde Mannikins (diverse soorten Nonnen, Muskaatvinken, Bronzemannetjes, Rijstvogels en dergelijke). Dit verhaal kunnen wij zo gemakkelijk met enige pagina's uitbreiden. In bepaalde gebieden kunnen schadeproblemen door vogels zelfs leiden tot ontbossing. De kleine boeren proberen hun oogstverliezen te compenseren door meer land in produktie te nemen. Hetgeen niet alleen bossen kost maar ook hun problemen verergert.

Er zijn echter ook alternatieven en de noodzaak tot verdere ontwikkeling daarvan is evident. Zo is men erin geslaagd om een Sorghumvariant te telen die minder gevoelig is voor 'vogelvraat'. Waarom zouden dergelijke ontwikkelingen niet aan de gang gezet kunnen worden voor Gierst, Millet of rijst?

Het Zwitserse Agrecol-project, een verwant van het Agrecol-project van de stichting Mondiaal Alternatief (Agrecol-project van Mondiaal Alternatief, postbus 51, 2130 AD Hoofddorp), heeft door het achterwege laten van informatie over preventie van vogelschade een belangrijke kans gemist. Vooral ook omdat veel mensen door middel van hun belangstelling voor het wel en wee van de vogels geïnteresseerd zouden kunnen raken in milieuvriendelijke ontwikkelingen voor de Derde Wereld. Daarmee zouden niet alleen de vogels, de natuur en het milieu in die streken gediend zijn maar ook de mensen. Daarom moeten wij besluiten met de suggestie aan de producenten om te komen tot een tweede deel dat gaat over de hierboven gememoreerde ontbrekende stof.

Pierre Maréchal

Gaby Stoll: Natural crop protection based on local farm resources in the tropics and subtropics, 186 bladzijden met tabellen en rijk geïllustreerd. Verlag Josef Margraf, Eichendorffstr. 9, D-8074, Gaimersheim, West-Duitsland, Prijs DM 25,-.

Dier, bedreiging, beheer, bescherming

Ter gelegenheid van tien jaar 'Argus', kwartaal tijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, is er een speciaal jubileumnummer verschenen over beheer, bedreiging en bescherming van een zestigtal vogel- en zoogdiersoorten waar zo'n vijftientwintig auteurs aan meegewerkt hebben.

De belangstelling voor deze publikatie was echter zo groot dat de gehele oplage inmiddels is verspreid. Daarom werd besloten de teksten van dit speciale nummer in de vorm van een brochure uit te geven.

De volgende vogelsoorten komen daarbij aan bod: Fazant (Reinier Akkermans), Zwarte Kraai (Peter Bos), Blauwe Reiger, Wilde Eend (Hans Brouwer), Roek (Remco Daalder), Ekster (Wim Denneman), Kaw (Adriaan Dijkse), Spreeuw, Huismus (Hugh Gallacher), Kievit (Tom Loorij), ganzen (Theo Mulder & Jules Philippona), Goudplevier (Jacques van der Neut), Meerkoet, meeuwen (Harm Niesen), Knobbelzwaan, Smient, Patrijs, Watersnip (Wim Ruitenbeek), Vlaamse Gaal, Houtduif, stadsduif, Turkse Tortel (Frans Schepers), Havik, Buizerd (Siegfried Woldhek), grondel- en duikenden, Houtsnip (Piet Zomerdijk).

De algemene artikelen behandelen: 'Naar een moreel en wetenschappelijk faunabeheer' (W.L. Jansen), 'Fauna als speelgoed' (G.J. van Weess), 'Ecologie en biotoopbeheer', 'Dierpopulaties' (R.M.G. van der Hut), 'De Jachtwet, zin en onzin' (H. Niesen), 'Wildschade aan landbouwgewassen', 'Inheemse,

uitheemse of exoot' (Reinier Akkermans), 'Recreatie in natuurgebieden' (H. Brouwer & R. Daalder). Samenvattend is het een interessant naslagwerkje geworden, terwijl de tekst rijkelijk is geïllustreerd. De tekst is daarom zo interessant omdat het de andere zienswijzen weergeeft over diersoorten die over het algemeen altijd de grootste interesse hebben gehad bij de veldman met de klem, het vangnet of het geweer.

Onder redactie van R. Akkerman & W. Ruitenbeek: Dier, beheer, bedreiging, bescherming. Formaat 15 x 21, 130 bladzijden (1986). Verkrijgbaar door storting van f 12,50 (inclusief portokosten) op postgiro-nummer 3 522 188 ten name van de penningmeester G. van der Sande, Baandervrouwenlaan 135, 5282 TL Bostel, onder vermelding 'Dier, beheer, bedreiging, bescherming'.

Landschapsbeheer

Bij het Instituut voor Natuurbeschermings-educatie is een geheel herziene tweede druk van het Venelhandboek (1982) verschenen. De Werkgroep Kampstafleden behandelt de aanpak en de educatieve mogelijkheden voor vrijwilligers ten behoeve van het landschapsbeheer. Het boek is geschreven voor hen die via zelfstudie of in cursusverband vrijwillig educatief natuur- en landschapsbeheer willen leren begeleiden. Een uitgebreide inhoudsopgave maakt het bruikbaar als naslagwerk. Wie een groep vrijwilligers wil begeleiden, moet kunnen organiseren, weten hoe gereedschap - in groepsverband - veilig gebruikt kan worden, hoe een stukje landschap het beste beheerd kan worden, hoe je met een - vaak onbekende - groep omgaat, welke educatieve methoden beschikbaar zijn en dergelijke. Al deze aspecten komen in negen hoofdstukken aan bod. Bovendien besteedt 'Landschapsbeheer' aandacht aan het ontstaan van een tiental landschappen en de verschillende visies op natuur en landschap. Het aandachtsgebied van het boek omvat niet alleen Nederland, maar ook het Vlaamstalige deel van België. Een bijlage met namen, werkterrein en adres van de verschillende milieuorganisaties in Nederland en België had misschien wat completer kunnen zijn.

Hans Sietsma, Jan van Dorp, Aaltjen Grotenhuls ten Harkel, Jaap Brilman & Martin Tijdgat: Landschapsbeheer. Aanpak en educatieve mogelijkheden voor vrijwilligers. Kringlooppapier, 215 bladzijden, formaat A5, rijk geïllustreerd met tekeningen en foto's (1986). Prijs f 17,50. Verkrijgbaar door overmaking op postbanknummer 347 147 ten name van IVN, Amsterdam, onder vermelding van 'Venelhandboek'.

Tegelijkertijd zijn een tweetal affiches verschenen die het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie in samenwerking met de Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw en de Koning Boudewijnstichting heeft uitgegeven. De affiches tonen beheerswerkzaamheden in verschillende typen heideterrein en landschapselementen in waterrijke gebieden. De posters zijn uitgevoerd in vierkleurendruk, 60 x 80 cm en kosten f 7,50 per set. Eveneens door storting op bovenvermeld postbanknummer verkrijgbaar onder vermelding van 'affiches beheerswerkzaamheden'.

Boekenbibliotheek

De Nederlandse Ornithologische Unie beschikt over een omvangrijke tijdschriftenbibliotheek, die gehuisvest is in het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Plantage Middenlaan 53, Amsterdam (020 - 522 2430). Sinds kort bestaat er nu ook een boekenbibliotheek van deze vereniging. Deze is gehuisvest in de Bibliotheek van het Biologisch Centrum, Rijksuniversiteit Groningen, Haren. Door toevoeging van een tweetal legaten (een deel van de boekerijen van prof. dr. H. Klomp en dr. H.N. Kluijver) werd de bibliotheek reeds onlangs uitgebreid en omvat nu al bijna 250 banden.

De mogelijkheid bestaat om boeken te leen te vragen bij elke Openbare- of Universiteitsbibliotheek in Nederland. De verzending van boeken geschiedt dan kosteloos via het bestaande systeem van interbibliothecair leenverkeer. Ook kunnen boeken rechtstreeks bij de NOU Boekenbibliotheek (per adres Bibliotheek Biologisch Centrum, postbus 14, 9750 AA Haren) worden aangevraagd, maar dan bent u verplicht zelf de portokosten te betalen. Men kan ook de boeken ter plaatse inzien (050 - 632 376). Schenkingen zijn natuurlijk altijd welkom.

■ NOU-Boekenbibliotheekcommissie: Ruud van Halewijn & Theunis Piersma.

Kalender Provinciale Landschappen in Nederland

Ciba farmaca gaf een magnifieke kalender uit met kleurenfoto's voor elke maand één van onze twaalf provincies. Dit farmaceutische bedrijf geeft nu haar derde kalender uit in een serie die steeds een bepaald natuurthema tot onderwerp heeft. Na de Bomenkalender 1985 en de Botanische Tuinenkalender 1986 dus nu de Provinciale Landschapkalender 1987. De provinciale landschappen zijn particuliere natuurbeschermingsorganisaties, die zich in hun eigen provincies inspannen om door middel van aankoop en beheer waardevolle natuurgebieden voor de ondergang te behoeden. De bijna zeventig kleurenfoto's van Gerrit de Graaff zijn prachtig. Hij schreef ook de teksten bij de foto's. De kalender is alleen erg groot (44 cm hoog, 56 cm breed) en wie heeft daarvoor nog een plekje aan de muur? De foto's geven een haast onnatuurlijk mooi beeld van ons land dat vaak een kater veroorzaakt als wij er zelf eens een kijkje gaan nemen. Jammer dat een zo'n prachtig uitgevoerde kalender met foto's van alle vernielingen van de natuur zo slecht verkoopbaar zou zijn...

De kalender is tegen kostprijs verkrijgbaar door overmaking van f 19,50 (inclusief porto- en verzendkosten) op postrekening 2 905 300 ten name van Ciba farmaca, Arnhem, onder vermelding van 'Provinciale Landschapkalender'. Bij de meeste provinciale landschappen is de kalender ook in te zien en te koop.